

Siber Zorbalık Duyarlılık Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Siber Zorbalık Duyarlılık Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30185>

Özet

Siber Zorbalık Duyarlılık Ölçeği, öğretmen adaylarının siber zorbalık olaylarına karşı gösterdikleri duyarlılık düzeylerini ölçmek amacıyla 2014 yılında geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçek, 13 maddeden ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile doğrulanmış **tek faktörlü** bir yapıdan oluşmaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi, bireylerin sanal ortamlarda maruz kalabilecekleri tehdit ve risklere karşı ne kadar hassas olduklarını, bu durumlara karşı önlem alma eğilimlerini ve farkındalık düzeylerini belirlemeyi hedeflemiştir. Geçerlilik (Cronbach Alfa) katsayısı .78 olarak raporlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Siber zorbalık, duyarlılık, öğretmen adayları, psikometrik özellikler, tek faktörlü yapı, risk algısı, güvenilirlik.

Yazarlar

İbrahim Uysal, Gürkan Duman, Esin Yazıcı, Mehmet Şahin.

Amaç

Siber Zorbalık Duyarlılık Ölçeği, bireylerin (özellikle öğretmen adaylarının) internet ve diğer sanal iletişim ortamlarında karşılaştabilecekleri zorbalık eylemlerine karşı gösterdikleri duyarlılık düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin temel amacı, siber zorbalık mağduriyeti riskini algılamak ve bu durumlara karşı alınması gereken önlemler konusunda farkındalık oluşturulmaktır. Bu ölçüm, eğitim ve önleme programlarının geliştirilmesine bilimsel zemin sağlamaktadır.

Ölçek, kullanıcıların siber tehditlere karşı kişisel savunma mekanizmaları ve ihtiyatlı davranışları değerlendirerek, riskli çevrimiçi davranışların anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Yüksek puanlar, bireyin sanal ortamdaki potansiyel tehlikelere karşı daha **hassas** ve dikkatli olduğunu gösterir.

Yapı

Ölçek, siber zorbalığa yönelik bilişsel ve duygusal hassasiyeti temsil eden tek boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Ölçek, toplam 13 maddeden oluşur ve yanıtlar, Likert tipi bir derecelendirme kullanılarak toplanır. Bu yapı, bireyin siber zorbalık riskine karşı hissettiği ihtiyat, endişe ve önlem alma isteğini yansıtır.

Ölçeğin maddeleri, bireylerin sanal ortamlarda kendilerini koruma ihtiyacı hissetmeleri ve olas

zorbalık durumlarına karşı zihinsel olarak hazırlıklı olmaları gibi davranışsal ve bilişsel tepkilere odaklanmaktadır. Bu tek faktörlü model, ölçeğin kavramsal olarak tutarlı ve odaklanma bir yapıyı ölçtüğünü desteklemektedir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliği, **tek faktörlü** modelin verilerle uyumunu test eden Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir. DFA sonuçları, ölçeğin yapısal olarak geçerli olduğunu kanıtlayan yüksek uyum indeksleri sağlamıştır.

Açıklanan Varyans: Tek faktörlü yapı, toplam varyansın %46,658'ini açıklamaktadır.

RMSEA (Yaklaşık Hata Karekök Ortalaması): Değeri .046 olarak bulunmuştur. Bu değer, kabul edilebilir sınırların altında olup, mükemmel model uyumunu işaret eder.

Ki-Kare/Serbestlik Derecesi (X^2/sd): Değeri 1.360 olarak raporlanmıştır. Bu oran, iyi model uyumu için kabul edilen 3.000 sınırının oldukça altındadır.

Diğer Uyum İndeksleri: CFI (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi) ve IFI (Artımlı Uyum İndeksi) değerleri .96, GFI (Yıllık Uyum İndeksi) değeri ise .93 olarak raporlanmıştır. Bu yüksek değerler, ölçeğin tek faktörlü yapıya ilişkin verilerle güçlü bir uyum gösterdiğini teyit etmektedir.

Güvenirlik

Siber Zorbalık Duyarlılık Ölçeği'nin güvenirliği, hem iç tutarlılık hem de zamana karşı kararlılık açısından değerlendirilmiştir. Elde edilen katsayılar, ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

İç Tutarlılık Güvenirliği: Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (**Cronbach Alfa**), .78 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, sosyal bilimlerde araştırmalar için iyi bir iç tutarlılık seviyesine karşılık gelmektedir ve maddelerin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir.

Test-Tekrar Test Güvenirliği: Ölçeğin zamana bağlı kararlılığının ölçek **test-tekrar test** güvenilirlik katsayısı ise .63 olarak bulunmuştur. Bu katsayı, orta düzeyde bir kararlılığa işaret etmekle birlikte, duyarlılık gibi durumsal faktörlerden etkilenebilecek bir yapı için kabul edilebilir düzeydedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal doğrulaması, 13 maddenin tek bir faktör altında toplandığı Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile gerçekleştirilmiştir. DFA sonuçları, ölçeğin geliştirme amaçlarına uygun olarak, siber zorbalık duyarlılığının tek bir genel boyut olarak ölçtüğünü doğrulamıştır.

Tek faktörlü modelin güçlü uyum indeksleri (RMSEA=.046, X^2/sd =1.360) ve varyans açıklama oranı (%46,658), ölçeğin psikometrik açıdan sağlam bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Bu yapı, araştırmacıların siber zorbalık riskine karşı duyulan genel hassasiyeti bütüncül bir skorla değerlendirilmesine olanak tanır.

Araç

Test Türü: Geliştirme amaçlı psikometrik ölçek.

Format: 13 maddeden oluşan, bireyin kendi beyanına dayalı (Self-report) ölçeği.

Mevcut Diller: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Üniversite öğrencileri (Öğretmen Adayları).

Yaş Grubu: Genç yetişkinlik dönemi.

Popülasyon Detayları: Çalışma, eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları üzerinde yürütülmüştür, bu da ölçeğin eğitim bağlamında kullanıma uygun olduğunu göstermektedir.

Test Metodolojisi: 3'lü Likert tipi derecelendirme (Evet, Bazen ve Hayır) kullanılmaktadır. Ölçek puanının yüksek olması, bireyin siber zorbalığa karşı yüksek düzeyde duyarlılık gösterdiği anlamına gelir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, 2014 yılında yayımlanan akademik bir makale kapsamında geliştirilmiştir.

İzinler ve Ücret: Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar İbrahim Uysal ile iletişime geçilmesi tavsiye edilmektedir. Akademik ve eğitim amaçlı kullanımlarda izin gerekebilir.

Test Yılı: 2014.

Kaynaklar

Uysal, İ., Duman, G., Yazıcı, E. ve Şahin, M. (2014). Öğretmen Adaylarının Siber Zorbalık Duyarlılıkları ve Siber Zorbalık Duyarlılık Ölçeğinin bazı psikometrik özellikleri. *Ege Eğitim Dergisi* 15(1) 191-210.

Makalenin Dergipark bağlantısı: dergipark.ulakbim.gov.tr.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: siber-zorbalik-duyarlilik-olcegi-toad.pdf.

Sorumlu Yazar İletişim: ibrahimuysal06@gmail.com.

Siber Zorbalık Duyarlılık Ölçeği Maddeleri

Ölçek, toplam 13 maddeden oluşmaktadır. Aşağıda, ölçek yapışın örneklediren iki madde yer almaktadır:

4.Sanal ortamlarda başkaların bana zarar vermemesi için bazı tedbirler alma ihtiyacı hissettiğim olur.

12.Benimle ilgili doğru olmayan bir bilginin internette yayılması durumunda ne yapacağım? düündüm olur.

ARABPSYCHOLOGY.COM